

SORIN D. IVĂNESCU*

IMPLICAREA SECURITĂȚII ÎN PROCESUL DE COLECTIVIZARE A AGRICULTURII DIN ROMÂNIA

Datorită faptului că în România țărănimea reprezenta majoritatea covârșitoare a populației țării, respectiv patru cincimi din aceasta, problema agrară a constituit de-a lungul timpului, atât în perioada interbelică, dar și după acapararea puterii de către comuniști, o preocupare de referință a cercurilor guvernante. Politica de colectivizare a agriculturii avea ca scop declarat modernizarea acesteia și introducerea structurilor socialiste la sate. Existența unei țărâniimi neincluse în sistemul socialist era de neconceput pentru autorități, atât datorită gândirii leniniste, potrivit căreia proprietatea privată produce „capitalism și burghezie permanent, spontan și în proporție de masă”¹, cât și prin faptul că, prin deținerea pământului, populația rurală controla resursele necesare plății datoriilor de război, a aprovizionării urbane, precum și a dezvoltării economice a țării.

În primii ani după evenimentele de la 23 august 1944, comuniștii au păstrat tăcerea în privința colectivizării agriculturii, respingând chiar proiecte privitoare la organizarea obștilor, propuse de partidele cu care colaborau. Nu au negat rolul asociațiilor, însă propaganda a fost focalizată asupra cooperativelor de consum, de prelucrare, de desfacere a produselor agricole și de folosire în comun a tractoarelor. După legiferarea reformei din 1945, timp de câțiva ani, comuniștii au repetat aceste afirmații, dorind să demonstreze că sunt fermi apărători ai proprietății private².

Nu s-a menționat nimic despre colectivizarea după modelul sovietic, deși în mediul rural exista o adevărată psihoză în acest sens, strategia comunistă trebuind să țină cont de puternicul sentiment de proprietate care îi caracteriza pe țărânii români. Politica față de aceștia, în perioada 1944–1948, a reprezentat de fapt incapacitatea factorilor de decizie de a deschide un nou front pe lângă acela contra burgheziei, chestiunea agrară fiind soluționată după modelul lui Lenin din 1921. Limitarea inițiativei comuniste era urmare și a dificultăților impuse de refacerea economiei distruse de război, precum și celor doi ani succesivi de secetă, 1945 și 1946.

După venirea la putere a guvernului condus de Petru Groza, comuniștii au continuat să susțină că doresc împrăștierea țăranilor, în special a celor fără pământ sau cu pământ puțin, precum și a soldaților care luptaseră în campania din Vest. Prin

* Cercetător științific, Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” al Academiei Române – Filiala Iași.

¹ Ghiță Ionescu, *Comunismul în România*, București, Editura Litera, 1994, p. 221.

² Dumitru Șandru, *Colectivizarea agriculturii și problema agrară: repere social-politice*, în Dorin Dobrinu, Constantin Iordachi (ed.), *Țărănimea și puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949–1962)*, Iași, Editura Polirom, 2005, p. 50.

Decretul nr. 187, din 23 martie 1945³, a fost legiferată reforma agrară, în urma căreia peste un milion de hectare au trecut în posesia a aproape opt sute de mii de țărani⁴. Până în 1949, obiectivul urmărit de PCR a fost neutralizarea potențialului politic al țărănimii, anihilarea influenței vechilor elite, a PNȚ în special, asupra satelor, reforma constituind o parte a politicii de alianțe cu forțe din afara proletariatului; ceea ce corespundea strategiei fronturilor populare dirijate de Moscova în estul și centrul Europei⁵.

La 2 martie 1949, a fost aprobat Decretul nr. 83, prin care erau expropriate toate proprietățile ce depășeau 50 de hectare, fiind de fapt confiscat restul pământului ce fusese lăsat moșierilor prin legea din 23 martie 1945. Se prevedea ca rezistența la confiscare sau tănuirea bunurilor să se pedepsească cu 5–15 ani de muncă silnică și confiscarea averii⁶. În urma aplicării Decretului nr. 83/1949, moșierii împreună cu familiile lor au fost dislocați și li s-a fixat domiciliul obligatoriu în diferite localități din țară. Potrivit unor statistici ale Securității, au fost afectate 2.000 de familii, reunind 3.000 de persoane⁷. Deportarea s-a făcut în afara legii, deoarece Decretul nr. 83/1949 nu prevedea dislocarea și fixarea domiciliului obligatoriu. Măsurile administrative și restricțiile domiciliare din martie 1949 aveau să fie considerate ilegale chiar de autoritățile comuniste în anii '60, este drept în contextul noilor lupte pentru putere din conducerea partidului⁸.

După ce comuniștii au susținut că nu vor apela în România la soluția colhozurilor și nici la metodele represive folosite în URSS pentru a o pune în aplicare, ei și-au schimbat radical poziția. Plenara CC al PMR din 3–5 martie 1949 a reprezentat schimbarea „liniei” politice de până atunci față de țărani, iar rezoluția acesteia a însemnat textul de bază în problema colectivizării, cea mai clară declarație asupra politicii agricole a comunismului român⁹. Asaltul împotriva țărănimii a avut două direcții: distrugerea chiaburilor și organizarea de gospodării agricole.

Rezoluția plenarei arăta că exploatarea agricole mai mici de cinci hectare erau nerentabile și nu puteau asigura bunăstarea familiei țărănești. Mai mult, acestea erau divizate în numeroase parcele situate la distanțe relativ mari de locuința proprietarului. Acești țărani săraci ar fi preferat, după opinia liderilor comuniști, o formă diferită de producție. Țăranii mijlocași erau considerați proprietarii care dețineau între 5 și 10 hectare și, conform ideologilor partidului, trebuiau să fie principalii aliați la sate ai clasei muncitoare. Ei urmau a fi atrași în acțiunea de construire a socialismului, deoarece exploatarea lor puteau reprezenta puncte de sprijin pentru noile gospodării agricole colective¹⁰. Chiaburii constituiau o altă categorie de proprietari, stabilirea statutului lor realizându-se nu după întinderea de pământ deținută¹¹, ci se avea în vedere faptul că aceștia foloseau forța de muncă salariată.

Sistemul colectărilor a pregătit instalarea structurilor socialiste în agricultură, prin ruina deliberată a gospodăriilor țărănești înstărite ce se opuneau colectivizării, și a

³ *MOF*, nr. 68/23 martie 1945.

⁴ Dumitru Șandru, *Reforma agrară din 1945 în România*, București, INST, 2000, *passim*.

⁵ Stelian Tănase, *Elite și societate. Guvernarea Gheorghiu-Dej, 1948–1965*, București, Editura Humanitas, 1998, p. 71–72.

⁶ Gheorghe Iancu, Virgiliu Țărău, Ottmar Trașcă (ed.), *Colectivizarea agriculturii în România. Aspecte legislative (1945–1962)*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2000, p. 86–88. Vezi și „Buletinul Oficial”, nr. 1/2 martie 1949.

⁷ ACNSAS, fond Documentar, dosar 55, vol. 51, f. 7.

⁸ *Ibidem*, f. 8.

⁹ Ghiță Ionescu, *op. cit.*, p. 299.

¹⁰ Dumitru Șandru, *Colectivizarea agriculturii...*, în loc. cit., p. 53.

¹¹ Ghiță Ionescu, *op. cit.*, p. 220.

însemnat și o întărire a controlului politic asupra populației rurale. Această dereglare a sistemului s-a combinat cu efectele rezultate din eliminarea moșierimii, ce lăsase țăranii săraci fără mijloace de existență și îi obligase să colaboreze cu statul, substituit marilor proprietari de pământ.

Plenara din 3–5 martie 1949 a preconizat înfăptuirea gradată a colectivizării, sugerând să se înființeze la început un mic număr de asociații cu rol de gospodării-model, ce aveau menirea de a convinge și alți țăranii de avantajele acestei forme de exploatare a pământului. Gospodăriile se înființau cu aprobarea guvernului și a conducerii partidului, extinderea lor numerică urmând a fi făcută pe măsura dezvoltării industriei, când aceasta ar fi fost capabilă să livreze agriculturii mașinile agricole necesare, precum și odată cu formarea cadrelor specializate¹². Înscrierea avea să se facă pe baza liberului consimțământ, dar primirea chiaburilor era interzisă. Gospodăriile agricole colective au primit suprafețe de pământ și sedii proprii din locuințele confiscate de la persoanele ce fuseseră arestate sau mutate cu domiciliul obligatoriu¹³ în alte părți. Aceste gospodării erau scutite timp de doi ani de impozite, recolta obținută fiind distribuită în totalitate sătenilor asociați, în funcție de munca prestată.

După primul an de muncă în colectiv, comitetele județene de partid au organizat echipe de agitatori care au fost trimise în localitățile învecinate cu scopul de a-i convinge pe săteni de avantajele muncii în colectiv, metodele pe care aceștia le-au utilizat nemaiavănd nimic în comun cu principiile liberului consimțământ. În primii ani după plenară, creșterea numărului de gospodării agricole colective a fost lentă, iar datorită faptului că industria nu a reușit să furnizeze numărul necesar de mașini agricole acestui sector, partidul nu a impulsionat propaganda pe această temă, încurajând mai degrabă procesul de asociere a țăranilor în întovărășiri agricole, ce întâmpina mai puțină rezistență din partea sătenilor, deoarece se fondau pe principiul proprietății private asupra pământului. Întovărășirile agricole au sporit numeric mult mai repede decât gospodăriile agricole colective, iar propaganda comunistă a prezentat această mișcare ca pe un progres al sectorului socialist al agriculturii.

Procesul de colectivizare a cunoscut după moartea lui Stalin o perioadă de relaxare, ce a durat din vara anului 1953 până în decembrie 1955, când la Congresul al II-lea al PMR s-a decis reluarea „transformării socialiste a agriculturii”.

În această perioadă, ofensiva pentru supunerea țăranimii a fost limitată atât datorită rezistenței acesteia, cât și din rațiuni practice. Nevoile aprovizionării populației urbane, în plină expansiune, solicitau cantități sporite de alimente. Exportul și o parte a datoriilor către URSS cereau o creștere a producției agricole. Plata datoriilor de război, susținerea efortului de înarmare, canalul Dunăre – Marea Neagră, toate la un loc constituiau presiuni puternice asupra comunistilor români și le limitau spațiul de manevră. Din aceste motive, asaltul direct a fost înlocuit cu o politică de transformare graduală, de trecere prin faza întovărășirilor, o formă intermediară între gospodăria individuală și cea colectivă, în care țăranul rămânea proprietarul pământului, al utilajelor și vitelor, dar lucra câmpul împreună cu alți țăranii.

Vara anului 1955 marchează o reluare a temei „transformării socialiste a agriculturii” în discursul oficial, cu repercusiuni asupra acțiunilor administrative. Decizia s-a luat la Congresul al II-lea al PMR, desfășurat la București între 23 și 28 decembrie 1955, dezbaterile acestuia marcând renunțarea la politica de relaxare, atunci hotărându-se ca

¹² *Ibidem*, p. 66–67.

¹³ Gheorghe Iancu, Virgiliu Țărău, Ottmar Trașcă (ed.), *op. cit.*, p. 286–289.

sectorul socialist al agriculturii să devină predominant până în 1960, iar producția agricolă realizată de el să ajungă la 60–70% din totalul producției marfă¹⁴. Plecând de la aceste directive, activiștii partidului au intensificat acțiunea de colectivizare, numai că revoluția maghiară din noiembrie 1956 a generat neliniște în rândul conducerii de la București, ce a fost nevoită să adopte măsuri pentru a tempera nemulțumirile țăranilor neasociați¹⁵.

În 1957, conducerea comunistă a considerat că fuseseră create condiții pentru extinderea colectivizării, astfel că a impulsionat propaganda pe această temă. La 7 iunie 1957, Comitetul regional Dobrogea al PMR anunță că pământul din această zonă trecuse în proporție de 100% în proprietatea socialistă¹⁶.

Succesul obținut în Dobrogea a determinat conducerea partidului să revigoreze propaganda pe tema colectivizării în întreaga țară, anul 1957 reprezentând o etapă de ofensivă generală în această direcție, însoțită pretutindeni de ilegalități și violențe ale celor trimiși să-i convingă pe săteni de avantajele lucrării pământului în comun. În multe sate, au fost regizate adunări sătești la care au participat un număr nesemnificativ de țărani, selecția de delegații regionali ai partidului, care și-au dat acordul pentru transformarea întovărășirilor existente în gospodării colective. Această metodă a generat împotriviri care, în unele sate, s-au transformat în răzmerițe¹⁷. Pe lângă mijloacele violente folosite de autorități, pentru a-i atrage pe țărani în colectiv, guvernul a luat o serie de măsuri de natură financiară, care favorizau gospodăriile colective și îi prejudiciau pe țăranii neînscși în ele, inclusiv pe membrii întovărășirilor. Campania din 1957 s-a prelungit și în 1958, având drept rezultat o sporire importantă a numărului de țărani colectivizați.

În 1959, suprafața arabilă cooperativizată a crescut în principal prin aplicarea Decretului nr. 115, din 30 martie, ce confisca pământul ce nu era direct cultivat de familia proprietarului și interzicea darea lui în parte, închirierea și folosirea muncii salariate de către posesor¹⁸.

La Congresul al III-lea al partidului, din 20–25 iunie 1960, Gheorghiu-Dej afirma că sarcina trasată de congresul precedent, de a asigura preponderența sectorului socialist în agricultură, fusese realizată, în afara acestuia rămânând 680.000 de familii de țărani, cu 1,8 milioane hectare de teren arabil, cu pământuri situate în zonele montane, partidul nepropunându-și să înființeze gospodării în aceste regiuni¹⁹.

La începutul anului 1962, autoritățile au declanșat ofensiva finală a colectivizării. Pretutindeni unde locuitorii reușiseră să se împotrivescă acestui proces au fost trimise echipe de activiști, ce au fost înștiințate că nu se puteau întoarce acasă până nu reușeau

¹⁴ Ghiță Ionescu, *op. cit.*, p. 273–274.

¹⁵ Hotărâri și decrete ale Consiliului de Miniștri, emise în decembrie 1956 și în primele luni al anului 1957, au eliminat sistemul livrărilor în cadrul cotelor obligatorii, care se aplicau producătorilor particulari la grâu, floarea-soarelui, semințe de leguminoase, cartofi și lapte. Țăranii care dețineau mai puțin de un hectar, precum și cei cu loturi particulare, dar membri ai GAC-urilor, erau scutiți de livrările obligatorii de carne. În privința colectivizării nu s-au făcut concesii, liderii comuniști neadmițând desființarea gospodăriilor colective în cazul în care membrii lor solicitau, în majoritate, să se retragă (Gheorghe Iancu, Virgiliu Țărău, Ottmar Trașcă (ed.), *op. cit.*, p. 365–367).

¹⁶ Aderarea țăranilor dobrogeni la gospodăriile colective se explică prin faptul că ei dețineau, în medie, cele mai întinse suprafețe de pământ din țară, dar terenurile lor erau slab productive; totuși, erau obligați să predea statului cote în funcție de suprafața avută în proprietate. Cum cei mai mulți nu le puteau acoperi din recolta obținută, au considerat că e mai convenabil să se înscrie în GAC.

¹⁷ Dumitru Șandru, *Colectivizarea agriculturii...*, în loc. cit., p. 57.

¹⁸ Gheorghe Iancu, Virgiliu Țărău, Ottmar Trașcă, *op. cit.*, p. 416–421.

¹⁹ Dumitru Șandru, *Colectivizarea agriculturii...*, în loc. cit., p. 58.

să organizeze asociația în localitatea respectivă. La 23–25 aprilie 1962, plenara Comitetului Central a făcut un bilanț elogios al activității desfășurate de membrii partidului pentru realizarea programului stabilit la 3–5 martie 1949. În sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale, desfășurată la 27–28 aprilie 1962, Gheorghiu-Dej anunța încheierea colectivizării agriculturii, formele socialiste de proprietate deținând 96% din suprafața arabilă și 93,4% din suprafața agricolă²⁰.

Problema colectivizării a constituit un obiectiv de maximă importanță în activitatea Securității, ce fundamentase ca un prim nivel al represiunii monitorizarea problemei fărănești. Ofițerii aparatului represiv întocmeau rapoarte privind această chestiune, structurate astfel: problema economiei rurale, sectorul privat, gospodării agricole colective, gospodării agricole de stat, SMT-uri. Erau urmărite acțiunile numite de instigare, actele de diversiune, acțiunile suspecte de a fi acte de sabotaj, precum și actele de sabotaj. Se acționa cu ajutorul informatorilor, notele furnizate de aceștia trebuind a fi verificate și exploatare, forurilor superioare comunicându-li-se atât măsurile luate, cât și aprecierile autocritice asupra activității desfășurate²¹. În caz că aveau loc evenimente importante, trebuiau trimise rapoarte speciale telegrafice.

În 1951, apare prima instrucțiune specială privind „munca cu agentura” în mediul rural, respectiv Directiva pentru organizarea și conducerea muncii informative la sate, ce reglementa până la cel mai mic detaliu modalitățile de configurare, activitatea și verificarea rețelei informative. Culegerea de informații nu se realiza pe probleme, ci respectând principiul teritorial, fiind supervizată de un lucrător operativ, responsabil de sector (care cuprindea șase–șapte comune, cu satele aferente). Una din atribuțiile sale era să creeze în zona de care răspundea o rețea, ținând cont atât de numărul populației, cât și de persoanele catalogate de regim drept „dușmănoase”²². Pentru fiecare comună, ofițerul de securitate urma să întocmească un dosar de obiectiv, ce trebuia să cuprindă descrierea comunei cu caracteristicile ei politice, numărul populației, specificul economic, precum și o evidență a tuturor persoanelor privite cu suspiciune de comuniști, cum ar fi cei judecați pentru crime politice, comercianții, chiaburii, cetățenii străini, epurații, ofițerii deblocați, membrii de rând și simpatizanții mișcării legionare, precum și ai partidelor istorice, foștii moșieri, polițiști, jandarmi, primari, membrii organizațiilor cu „caracter naționalist”, cei ce aveau rude în străinătate (în țările capitaliste și Iugoslavia), persoanele repatriate din zonele apusene ale Austriei și Germaniei, din Iugoslavia, precum și exclușii din PMR²³. Crearea acestor dosare trebuia să le acorde posibilitatea ofițerului operativ și șefului raionului de securitate să ia măsuri de urmărire și supraveghere a tuturor celor ce se puteau împotrivi regimului. Persoanelor ce se opuneau procesului de colectivizare sau sistemului de cote li se întocmeau fișe operative, ce cuprindeau elementele de identificare (nume, prenume, data și locul nașterii, numele părinților), antecedentele politico-juridice și activitatea ce o desfășurau în acel moment²⁴.

Atribuția principală a ofițerului operativ, responsabil de sector, era să creeze în comunele și satele de care răspundea o rețea informativă, a cărei densitate să fie în

²⁰ Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Raport cu privire la încheierea colectivizării și reorganizarea conducerii agriculturii*, prezentat la sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale, pe 27 aprilie 1962, București, Editura Politică, 1962, p. 5.

²¹ Vezi ASRI, fond Documentar, dosar 4639, f. 62–71.

²² *Directiva pentru organizarea și conducerea muncii informative la sate*, M.A.I., D.G.S.S., 1952, Broșură de uz intern, f. 4.

²³ *Ibidem*, f. 5.

²⁴ ACNSAS, fond Documentar, dosar 4, vol. I, f. 12.

raport cu numărul populației și a „elementelor suspecte urmărite”²⁵. Într-o primă fază, erau recrutați informatori necalificați din rândul „elementelor cinstite” din comună, în fapt persoane considerate sigure de către regim. Pe baza informațiilor furnizate de aceștia, precum și a investigațiilor efectuate, se continua cu racolarea altor indivizi din diverse categorii de săteni, ținându-se cont atât de pătura socială din care proveneau, cât și de fosta apartenență politică. Erau vizate acele persoane capabile să furnizeze informații de interes pentru Securitate, cu legături în rândul grupurilor suspectate de comuniști și care aveau un nivel de cultură mai ridicat²⁶. Pe baza datelor furnizate de informatorii necalificați, se realizau liste cu persoanele ostile regimului și se trecea la recrutarea unor agenți calificați, care să le supravegheze activitatea. Agenții urmau să primească sarcini concrete din partea ofițerului de securitate, iar notele informative pe care primii le furnizau trebuiau discutate, cerându-se de către ofițer anumite lămuriri, acolo unde era cazul²⁷. Materialul astfel obținut urma să fie verificat cu ajutorul altor informatori sau al mijloacelor auxiliare (investigație, cenzura corespondenței etc.).

Disponem de puține date referitoare la numărul de informatori recrutați în mediul rural, pentru perioada ce o studiem (anii 1952–1960 constituind practic o enigmă cu privire la numărul de colaboratori ai Securității în toate domeniile „monitorizate” de către poliția politică). Potrivit unei dări de seamă întocmite de Serviciul Județean de Securitate Ialomița, trimisă către Direcția Regională de Securitate Constanța la 2 ianuarie 1951, aflăm că în raza de acțiune a acestei unități activau în 1950, în cadrul problemei economia rurală, sectorul privat, 165 de informatori, ce înaintaseră 125 de note informative, în cadrul gospodăriilor colective 23 de informatori ce redactaseră 30 de note, în problema gospodăriilor agricole de stat își desfășuraseră activitatea 14 „surse” ce furnizaseră 25 de note informative, iar în cadrul SMT-urilor se aflau în legătura ofițerilor poliției politice 12 persoane ce dăduseră Securității 65 de note²⁸.

Categoria de țărani cea mai intens supravegheată de Securitate a fost cea a celor considerați chiaburi. Ofițerii întocmeau liste cu aceștia, menționând apartenența politică, averea, inventarul viu sau mort, situația militară, relațiile cu partidul comunist. Defecțiunile în materializarea obiectivelor cooperativizării erau, prin prisma rapoartelor organelor represive, datorate atitudinii chiaburilor, care mai aveau și calitatea de foști membri ai PNȚ-Maniu sau PNL-Brătianu. Ei erau învinuiți, potrivit documentelor, că refuză să predea ori să repare inventarul agricol, în special tractoarele (rapoartele uitând să menționeze că țărani nu dispuneau de mijloacele tehnice pentru a efectua reparațiile utilajelor), se dedau la acte de sabotaj, nu doresc să efectueze lucrările agricole sau să dea la timp cotele impuse de organele de partid, distrug recoltele prin incendiere voluntară și ascund anumite cantități de cereale, trec la acte de intimidare contra activiștilor de partid, răspândesc zvonuri cum ar fi venirea americanilor și începerea unui nou război, distrug materialele de propagandă comunistă și se infiltrează ca activiști în comitetele provizorii sau în conducerea GAC-urilor. Multe referate ale Securității cuprindeau informații despre folosirea de către chiaburi a muncii salariate și despre măsurile de identificare a țăranilor care lucrau pământul lor, pentru a fi deferiți justiției.

Organele de represiune din teritoriu culegeau date privind starea de spirit a țăranimii și nemulțumirile acesteia, de multe ori, cu prilejul unor evenimente precum

²⁵ *Directiva pentru organizarea și conducerea...*, f. 4.

²⁶ *Ibidem*, f. 7.

²⁷ *Ibidem*, f. 12.

²⁸ ASRI, fond Documentar, dosar 4639, f. 71–72.

colectările, recoltările sau după dislocarea și deportarea unor săteni din comune. Se întocmeau rapoarte detaliate și după revoltele țărănești, menționându-se și măsurile ce trebuiau a fi luate pentru ca astfel de acțiuni să nu mai aibă loc.

Cu ajutorul palierului informativ, Securitatea trebuia să realizeze o analiză a mediului țărănesc și să ofere datele necesare structurilor partidului, dar acest gen de activitate a fost mult diluat de latura sa represivă, pe care o exercita asupra „dușmanilor regimului”. Numărul cel mai mare de arestări, în perioada 1948–1953, l-a furnizat țărănimea, lucru recunoscut de însuși Gheorghiu-Dej, în cuvântarea ținută la Moscova, în octombrie 1961, la al XXII-lea Congres al PCUS, când a afirmat că 80.000 de țărani au fost arestați între 1949 și 1952, dintre care 30.000 au fost judecați și condamnați. El repetă această cifră la Plenara CC al PMR din noiembrie–decembrie 1961: „[...] în numele luptei împotriva chiaburilor, peste 80.000 de țărani au fost trimiși în judecată, cei mai mulți dintre ei fiind țărani care muncesc din greu, iar dintre ei peste 30.000 au fost judecați în procese publice”²⁹. Aceste cifre șocante au fost puse pe seama măsurilor luate de Ana Pauker, Vasile Luca și Teohari Georgescu, care nu mai erau în conducerea PCR în acel moment. Cifrele sunt confirmate parțial de acele dosare ale Securității devenite accesibile după 1990. În perioada 1 septembrie 1948 – 7 noiembrie 1949, au fost reținute de organele represive 23.597 de persoane, dintre care 10.152 erau țărani. Aceștia erau împărțiți astfel: 4.518 mijlocași, 2.979 săraci și 2.655 chiaburi³⁰. Un raport al MAI, din 1 decembrie 1961, „cu privire la situația arestărilor făcute de către organele MAI și (ale) Procuraturii în rândurile țăranilor”, în perioada de apogeu a represiunii, furnizează următoarele cifre: numărul total de arestați în intervalul 1951–1952 a fost de 34.738, dintre care 22.008 chiaburi, 7.226 țărani cu gospodărie mijlocie, 5.504 țărani cu gospodărie mică. În întreaga țară au avut loc pentru această perioadă 438 de procese publice cu acuzați din rândul țăranilor³¹.

Regionalele de Securitate cu numărul cel mai mare de arestați au fost Hunedoara, cu 16.146 (14.394 chiaburi, 1.254 mijlocași, 498 cu gospodărie mică), Oradea, cu 9.760 (2.919 chiaburi, 2.854 mijlocași, 3.987 cu gospodărie mică), Cluj, cu 4.025 (1.751 chiaburi, 1.811 mijlocași, 463 cu gospodărie mică), și Constanța, cu 1.484 (1.210 chiaburi, 257 mijlocași și 17 cu gospodărie mică). Urmău Oltenia, cu 940 țărani arestați (842 chiaburi, 94 mijlocași, 4 cu gospodărie mică), București, cu 465 (110 chiaburi, 306 mijlocași, 49 cu gospodărie mică), Iași, cu 350 (201 chiaburi, 97 mijlocași, 52 cu gospodărie mică), Timișoara, cu 328 (87 chiaburi, 99 mijlocași, 142 cu gospodărie mică), Argeș cu 236 (129 chiaburi, 80 de mijlocași, 27 cu gospodărie mică), Mureș Autonomă Maghiară cu 234 (57 chiaburi, 80 de mijlocași și 97 cu gospodărie mică), Brașov, cu 201 (42 chiaburi, 90 mijlocași, 69 cu gospodărie mică), Galați, cu 198 (114 chiaburi, 52 mijlocași, 32 cu gospodărie mică), și Maramureș, cu 170 (28 chiaburi, 92 mijlocași, 50 cu gospodărie mică). Ultimele locuri erau ocupate de Bacău cu 99 de țărani arestați (55 chiaburi, 32 mijlocași și 12 cu gospodărie mică), Ploiești, cu 98 (65 chiaburi, 28 de mijlocași, 5 cu gospodărie mică), și Suceava, cu 4 chiaburi³².

La 18 martie 1959, se găseau în anchetă, închisori ori încadrați în „locuri de muncă” 4.625 de țărani³³. Câteva luni mai târziu, datele aveau să se modifice ușor.

²⁹ Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări, iunie 1961 – decembrie 1962*, București, Editura Politică, 1962, p. 206, vezi și „Scântea”, nr. 5372 din 7 decembrie 1961, p. 1–2.

³⁰ ASRI, fond Documentar, dosar 9047, vol. 3, f. 43.

³¹ Serviciul Român de Informații, *Cartea Albă a Securității (1948–1958)*, vol. II, București, 1994, p. 423–426.

³² *Ibidem*.

³³ ASRI, fond Documentar, dosar 7778, vol. 3, f. 162.

Potrivit Notei-raport C/4405 din 25 iunie 1959, privind „Situația elementelor contrarevoluționare din România, aflate în închisori pentru ispășirea pedepselor sau în curs de anchetă la organele de Securitate”, semnată de ministrul Alexandru Drăghici și destinată conducerii de partid, până la 30 mai 1959, 13.957 de persoane erau condamnate și se aflau în penitenciare. Pentru 908 s-a fixat loc de muncă obligatoriu pe diferite termene, 403 aveau domiciliul obligatoriu, iar 2.400 erau în curs de anchetă. Din numărul total, cei mai mulți, 4.928, erau țărani, iar sub aspectul vinovăției se menționa că peste jumătate dintre arestați, 8.195, „au făcut agitație și au dus activitate de uneltire contra ordinii sociale și a transformării socialiste a agriculturii”³⁴. În acel moment, țărani constituiau alături de intelectuali grupul cel mai important de deținuți politici.

La aceeași dată, se aflau încarcerați 5.341 de țărani, dintre care 3.686 condamnați, iar 1.655 în prevenție. Pe ani, reținerile se prezentau astfel: în 1956, 705 țărani; în 1957, 1.308 țărani; în 1958, 1.829 țărani; iar în 1959, 1.499. Dintre arestați, 655 fuseseră propuși pentru amnistie și grațiere, ceilalți 4.676 urmând să rămână în penitenciare³⁵.

Trebuie precizat faptul că cifrele prezentate mai sus, cu toate lipsurile din cauza accesului parțial la arhive, în special cele ale Securității și Comitetului Central al PCR, sunt uneori contradictorii. Aici nu au fost incluse persoanele arestate de Miliție sau cele deținute temporar (de la câteva zile la mai multe luni) fără acte, care să ateste acest lucru, deci neînregistrate în statisticile poliției politice.

În numeroase cazuri, ofițerii Securității nu reușeau să adune dovezi pentru condamnarea celor care aparțineau unor categorii sociale considerate „dușmănoase”. Deoarece nu puteau fi luate măsuri represive contra lor, în baza Codului Penal sau a unor legi publice, iar deportarea și fixarea domiciliului obligatoriu erau considerate insuficiente în fața pericolului potențial ce-l reprezentau pentru regim, s-a trecut la elaborarea unui complex de legi cu caracter secret, care să reglementeze un nou tip de detenție, pentru care nu era necesară pronunțarea unei sentințe penale. Astfel, au apărut în România lagăre numite, în funcție de perioadă și de tipul lor de organizare, unități, colonii și batalioane de muncă. Decretul nr. 6 din 14 ianuarie 1950 al Prezidiului Marii Adunări Naționale a dus la înființarea unităților de muncă, instrumente „pentru reeducarea elementelor dușmănoase din RPR în vederea pregătirii și încadrării lor pentru viața socială în condițiile democrației populare și construirii socialismului”³⁶. În aceste unități au fost trimiși, pe lângă foști deținuți politici în legătură cu care Securitatea considera că „la expirarea pedepsei nu se dovedesc a fi reeducați”, „aceia care prin faptele sau manifestările lor, direct sau indirect, primejduiesc sau încearcă să primejduiască regimul de democrație populară, îngreunează sau încearcă să îngreuneze construirea socialismului în RPR, precum și acei care, în același mod, defăimează puterea de stat sau organele sale, dacă aceste fapte nu constituie sau nu pot constitui prin analogie infracțiuni”³⁷. De fapt, se lăsa la îndemâna Securității aplicarea unor măsuri represive în privința unei categorii de „inamici” foarte vag definită.

Trimiterea în unitățile de muncă era dispusă prin decizii ale MAI, pe o durată de minimum șase luni până la doi ani. Ea putea fi redusă „în raport cu rezultatele reeducării” sau prelungită, fără a putea depăși cinci ani.

³⁴ Serviciul Român de Informații, *Cartea Albă a Securității (1958–1968)*, vol. III, București, 1995, p. 194–196. Vezi și ASRI, dosar 7778, vol. 3, p. 163–166.

³⁵ ASRI, fond Documentar, dosar 7778, vol. 3, f. 154–157.

³⁶ *Ibidem*, dosar 10957, f. 1–2.

³⁷ *Ibidem*.

În anii 1967–1968, Consiliul Securității Statului a probat, pe bază de documente, trimiterea în unități, colonii și locuri de muncă obligatorie a unui număr de circa 29.000 de persoane³⁸. Cifrele sunt incomplete, deoarece un document redactat de Securitate menționează că „posibilitățile de a stabili în mod cât mai concret șirul abuzurilor și ilegalităților sunt limitate de faptul că în Arhivele Securității Statului nu se pot identifica multe documente. Din relatările unor ofițeri ce muncesc în prezent în acest sector rezultă că, în anul 1954, fostul șef al Serviciului de evidență, colonelul Popescu Gheorghe, în prezent ambasador în Birmania, a ordonat distrugerea fișelor de evidență pentru aproximativ 17.000 persoane ce au fost internate administrativ. Ca urmare, dosarele din arhiva Securității nu se pot găsi decât cu mari greutate³⁹. Mai mult, numeroase persoane au fost internate în lagăre de muncă fără să li se întocmească măcar acte de evidență.

Un alt document redactat în 1968, intitulat *Dinamica arestărilor efectuate de către organele Securității Statului în perioada 1950 – 31.03.1968*, menționează că, în intervalele 1950–1954 și 1958–1963 (între 1955 și 1957 nu au existat astfel de pedepse), au fost internate administrativ 25.740 de persoane⁴⁰. Între 1950 și 1954, au fost încorporate în unități de muncă 22.077 de persoane, pentru marea majoritate a acestora pedeapsa fiind ilegală chiar după aprecierile ofițerilor ce au redactat documentul. Până în 1954, 20.477 de persoane au fost puse în libertate, iar pentru 1.600 s-au emis mandate de arestare în vederea efectuării anchetei penale, dintre acestea numai 509 fiind trimise în judecată⁴¹. Dintre cele 22.077 de persoane încadrate în colonii și unități de muncă, 4.865 erau țărani⁴². Altor 1.899 de săteni li se fixaseră „loc” de muncă⁴³, iar 1.643 avuseseră domiciliul obligatoriu, aici nemaifiind incluse comunele „speciale” din Bărăgan⁴⁴.

Moșierii au fost o primă categorie supusă de autorități unor măsuri „administrative” speciale, aceștia, împreună cu familiile lor, fiind scoși din locuințe, deportați și supuși unui regim de domiciliu obligatoriu în diferite localități din țară. Documente ale Securității redactate în perioada 1967–1968 acreditează ideea potrivit căreia această măsură ar fi afectat 2.000 de familii cu 3.000 de persoane⁴⁵. Un raport⁴⁶ înaintat Direcțiunii organizatorice a Comitetului Central, de către Direcția Generală a Securității Poporului, arată că în urma operațiunii de expropriere, pregătită în mare secret și pe tot cuprinsul țării, în noaptea de 2 martie 1949, la ora 3, au fost supuși evacuării „2.972 de moșieri, 3.744 membri de familie, 363 administratori, 725 alte persoane”, deci un total de 7.804 persoane. Oricum, cifrele privind numărul deportărilor diferă în mod considerabil. Henry Roberts aprecia numărul familiilor deportate în noaptea de 2/3 martie 1949 la 17.000⁴⁷, iar Dumitru Șandru, folosind statistici de la Ministerul Agriculturii, deducea că peste 9.000 de țărani au împărțășit, de asemenea, soarta moșierilor⁴⁸.

³⁸ Arhiva Comitetului Executiv al CC nr. 264/18.02.1972, vol. IV, f. 17.

³⁹ *Ibidem*, f. 17. Vezi și ACNSAS, fond Documentar, dosar 55, vol. 51, f. 48.

⁴⁰ ACNSAS, fond Documentar, dosar 55, vol. 51, f. 6.

⁴¹ *Ibidem*, f. 8.

⁴² ASRI, fond Documentar, dosar 7.778, vol. 27, f. 83–84.

⁴³ *Ibidem*, f. 125–126.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 127.

⁴⁵ ACNSAS, fond Documentar, dosar 55, vol. 51, f. 7.

⁴⁶ ASRI, fond Documentar, dosar 9916, f. 1–18.

⁴⁷ *Apud* Dumitru Șandru, *Colectivizarea agriculturii...*, în loc. cit., p. 52.

⁴⁸ *Ibidem*.

Prin Decizia nr. 200/1951, au fost deportate, din zona frontierei cu Iugoslavia, precum și din regiunea Constanța, 10.099 de familii, cuprinzând 43.899 de persoane, în mare parte țărani, operațiunea fiind coordonată de o comisie MAI, ce avea în frunte pe generalul Gheorghe Pintilie, șeful Securității⁴⁹. Aceștia au fost trimiși în Bărăgan, unde s-au format 18 comune noi, în regiunile București, Constanța și Galați⁵⁰.

Măsurile luate de autorități în mediul rural au provocat proteste ale țăranimii, inclusiv în forma lor cea mai radicală a răscoalei. În perioada 1949–1951, s-au înregistrat numeroase revolte în multe regiuni ale României, ajungându-se la confruntări cu Trupele de Securitate și Miliție, în urma cărora mulți țărani au fost executați sumar, iar alții au fost arestați, judecați și condamnați sau deportați în Dobrogea și Bărăgan.

Primele incidente datorate rezistenței țăranilor la colectivizare s-au produs în mai 1949, în satul Roma din județul Botoșani, când Trupele de Securitate au tras în protestatari. Revolte pe scară largă au mai avut loc în luna iulie în județul Bihor, soldate cu împușcarea de către Securitate a 16 țărani și deportarea altor 200, precum și în luna august în județul Arad, unde au fost împușcați 12 țărani și arestați mai mult de 100⁵¹.

În unele regiuni, precum Arad, Argeș, Bihor, Munții Apuseni, Vlașca, Hunedoara, Timiș, țăranii ajutați de partizani s-au angajat în ciocniri cu Miliția și Trupele de Securitate. De asemenea, în anumite zone, clădirile cooperativelor agricole au fost incendiate, precum în județul Arad, unde documentele Securității arată că, după ce a fost distrusă o fermă de stat, la 31 iulie 1949, au fost chemate trupele de grăniceri de la Radna, la 3 august, pentru a restabili ordinea. Ele au arestat 98 de persoane și au împușcat 12 țărani. Rapoartele semnate de șeful Securității din Timișoara, colonelul Coloman Ambruș, și de adjunctul său, maiorul Aurel Moiş, dau numeroase detalii despre această „rebeliune”, cum o numeau ei, și menționează faptul că alți doi țărani fuseseră împușcați „în timp ce încercau să evadeze din arest”⁵².

La 5 și 6 mai 1949, au loc incidente în comuna Lunca din județul Năsăud, unde secretarul organizației de bază PMR este bătut de țărani⁵³. La 5 iulie 1949, în comuna Arpășel (județul Bihor) țăranii protestează împotriva colectivizării, strigând lozinci precum „Nu ne trebuie comunism!”, „Nu vrem să mâncăm mămăligă de la gospodăria de stat!”, luând apoi ostatici activiștii de partid din localitate. La sosirea trupelor de Securitate ce au arestat țăranii considerați chiaburi, oamenii săraci din comună au protestat strigând: „Să nu ridice chiaburii care ne-au dat pâine albă și am trăit bine cât am lucrat la ei!”⁵⁴.

Între 23 și 28 iulie 1949 s-au produs mai multe incidente în județul Bihor, în comunele Spinuș, Păclușa de Barcău, Sarsing, Mișca, Tria și Dermișoare, țăranii refuzând să iasă la seceriș și treierat, în timpul campaniei de strângere a cotelor, Securitatea și Miliția intervenind pentru a restabili ordinea⁵⁵. De asemenea, la 29 iulie 1949, în comuna Girișul Negru (județul Bihor) țăranii au declanșat o răscoală, iar din comunele Batâr și Talpoș, coloane de țărani s-au îndreptat spre comuna Tăut, scandând

⁴⁹ ASRI, fond Documentar, dosar 7778, vol. 36, f. 37–38; vol. 27, f. 81 și 89.

⁵⁰ Ion Bălan, *Regimul concentraționar din România, 1945–1964*, București, Editura Fundația Academia Civică, 2000, p. 146–168.

⁵¹ ASRI, fond Documentar, dosar 1908, *passim*.

⁵² Dennis Deletant, *Teroarea comunistă în România, Gheorghiu-Dej și statul polițienesc (1948–1965)*, Iași, Editura Polirom, 2001, p. 107.

⁵³ ASRI, fond Documentar, dosar 4638, f. 105–108.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 75–76.

⁵⁵ *Ibidem*, dosar 4639, f. 17.

lozinci precum „Afară cu comuniștii!”. În această comună, au incendiat arhiva Comitetului Provizoriu și au tăiat legăturile telefonice. Trupele de intervenție ale Securității au fost primite cu focuri de armă. Răscoala se întinde în comunele Cociuba Mare, Ucuriș, Susag, Coroiu, Ianoșda, Tăut, Belfir, Bicaciu, Craiova, Marginea, Barta, Saldabaghiu de Barcău, Ghida, Cohani și Abram. Țăranii înarmați devastează primăriile, dau foc proceselor verbale de impunere a cotelor și steagurilor roșii ale partidului. După 1 august 1949, satele răscolate sunt ocupate de trupele Securității și Miliției cu un efectiv de aproape 400 de oameni. Sunt executați 16 țărani și se dispune încercuirea localităților, interzicerea accesului în comune și organizarea de patrule pentru supravegherea cetățenilor⁵⁶.

La 1 august 1949, răscoala se întinde în județul Arad, fiind cuprinse comunele Gurba, Chereluș, Matori, Somoșcheș, Apateu, Berechiu, Sepreuş, Sântea Mare, Atea și Siclău. La Sepreuş este incendiat sediul Comitetului Provizoriu ce conținea și arhiva acestuia. În Somoșcheș este bătut președintele Sfatului Popular județean, iar firele telefonice au fost tăiate. Trupele Securității și Miliția ocupă satele răscolate, executând 12 țărani. De asemenea, arestează 22 de persoane în comuna Apateu, 57 în Sepreuş, 18 în Berechiu și 4 persoane în comuna Somoșcheș.

Datorită amplelor mișcări țărănești din lunile iulie și august 1949 au urmat deportările din județele Arad și Bihor. Dintr-un „studiu informativ asupra acțiunilor contrarevoluționare chiaburești” din zonă, întocmit la 12 august 1949, aflăm că s-a hotărât organizarea unor comandamente unice la Oradea și Arad, cu misiunea de a „restabili total ordinea și liniștea”. Se dispunea ca: „Cei care se dedau la crime, la acte de teroare, tăieri de fire telefonice sau la jaf să fie executați. În caz că agresorii întrebuințează forța sau focuri împotriva trupelor și a autorităților și nu se supun somațiilor legale, să se întrebuințeze focul, urmărindu-se lichidarea capilor acestor bande. Din fiecare centru în care au avut loc acțiuni chiaburești se vor ridica capii acestor acțiuni (în lipsă familiile acestora) și câte 10–15 familii de chiaburi, afirmați ca dușmani ai poporului”. Din 31 iulie și până în 3 august, „în timpul operațiilor, au fost executați în regiunea Oradea 16 chiaburi, iar în regiunea Arad 12 chiaburi”. În noaptea de 2 spre 3 august, un efectiv de 315 milițieni și 65 de securiști au luat cu asalt satele și au trecut la imbarcarea într-un tren special a celor care aveau să fie deportați la Medgidia, în Dobrogea. La doi ani de la revolte, între 16 iulie și 6 august 1951, din ordinul MAI s-au deplasat în zonă maiorul de miliție Titu Stănescu și căpitanul de securitate Ilie Cărciumărescu, care constatau într-un raport că „dislocările efectuate în anul 1949, cu ocazia agitațiilor care au avut loc, au avut ca efect îmbunătățirea stării de spirit în comune, producând în același timp panică în rândul elementelor dușmănoase și teamă printre cetățenii mai înstăriți”⁵⁷.

Miliția și Securitatea au primit ordine de a „asista la organizarea gospodăriilor agricole” și a participa la „înregistrarea” de noi membri în Alba, Arad, Argeș, Cluj, Putna, Tecuci, Dolj, Făgăraș, Gorj, Ilfov, Mehedinți, Mureș, Sibiu, Târnava Mică, Trei Scaune, Vâlcea și Vlașca. Acest fapt, care a avut drept efect o intensificare a represiunii în procesul de colectivizare, a provocat izbucnirea de violente revolte țărănești în vara anului 1950, în toate județele amintite mai sus.

În anul 1950, punctul culminant al frământărilor țărănești a fost atins în luna iulie, în comunele din nordul județului Vlașca, în special în plasa Siliștea. Scânteia revoltei a

⁵⁶ *Ibidem*, dosar 4638, f. 35–39.

⁵⁷ Marius Oprea, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente. 1949–1989*, Iași, Editura Polirom, 2002, p. 151.

constituit-o arestarea de către Securitate, în noaptea de 5 spre 6 iulie, a învățătorului Marin Ionescu, din comuna Ciuperceni, care ceruse revizuirea cotelor prea mari, impuse „de la centru”, în timp ce seceta distrusese o parte importantă din recoltă. Răscoala pornită din Ciuperceni s-a extins în comunele Siliștea, Baci, Udeni, Cosmești, Blejești, Scurtu, Negreni, Sârbeni, Corbii Mari și Corbii Ciungi. Țăranii înarmați cu furci și topoare au devastat sediile Comitetelor Provizorii și pe cele ale PMR, au atacat posturile de Miliție și au întrerupt legăturile telefonice. La Ciuperceni țăranii au luat ca ostatici doi ofițeri de Securitate și unul de Miliție, precum și pe împuternicitul Comisiei de Stat pentru colectări. Activiștii PMR au fost bătuți și alungați din localități. Au avut loc ciocniri cu trupele de Securitate și Miliție, care au deschis focul asupra răsculaților. Au fost înregistrați morți: 2 la Ciuperceni, 3 la Siliștea, 2 la Sârbeni și câte 1 la Corbii Mari și Udeni. De asemenea, au existat și numeroși răniți⁵⁸. Numărul celor care au avut de suferit a fost însă mult mai mare, 64 de țărani fiind trimiși la Canal, iar 211 deportați în Bărăgan⁵⁹.

În iulie 1950 au mai avut loc și alte răzvrătiri ale țăranilor. La 9 iulie, în comuna Ghimpați, 800 de țărani au cerut scăderea cotelor, lucru pe care nu l-au obținut, în schimb, în urma represaliilor, o parte a populației a fost deportată în Dobrogea. Nemulțumirile țăranilor au cuprins și satul Cămineasca, din comuna Schitu, unde în urma cererilor conducerii de partid au sosit patru camioane cu militari ai trupelor de Securitate. După câteva somații s-a tras asupra răsculaților, în urma incidentelor înregistrându-se un mort și numeroși răniți de partea țăranilor⁶⁰.

Trupele Miliției și Securității au făcut incursiuni, adeseori în toiul nopții, pentru a-i obliga pe țărani să se înscrie în colective, amenințându-i cu munca forțată sau cu excluderea copiilor din școli și facultăți. Cei care refuzau erau arestați și duși la sediul Consiliului Popular, unde erau bătuți și torturați. Multe familii au fost alungate din casele lor atunci când pământul le-a fost luat de cooperative. De altfel, din 1950 avea să se răspândească practica împușcării unor chiaburi în comunele în care opoziția față de colectivizare sau față de predarea cotelor era fățișă, împușcare urmată de expunerea publică a cadavrelor.

La 2 februarie 1950, în cuvântul de încheiere al lui Teohari Georgescu la Conferința cu comandanții Miliției, Securității și Trupelor de Securitate din Direcția Generală și Direcțiile Regionale se spunea: „Și atunci o să întreb pe tovarăși ce dictatură a proletariatului este aceasta, ca să se lase lovită de toată chiaburimea, de toate elementele dușmane? Da, sunt de acord cu dvs. că vom lua măsuri, vom lovi, vom pune la respect, dar aceasta nu înseamnă ca să terminați lupta de clasă. Vor căuta alte forme, vor căuta să lovească din umbră. Dar acum nu sunt în umbră, luptă pe față, lovesc fără rușine, intră în adunări, spun în adunări ce au de spus, merg până acolo că dizolvă adunările făcute pentru pace, pentru alte scopuri. Astea sunt faptele care se întâmplă în țară și nu întâmplător”. Acest îndemn la represiune lansat de Teohari Georgescu avea să dea „rezultate” pe parcursul derulării revoltelor țărănești din vara anului 1950, când au fost împușcați, fără vreun fel de judecată, sute de țărani, după scenariul sintetizat într-o propoziție din raportul unei unități trimise la 31 iulie 1950 pentru a „pacifica” o comună din Bihor: „Când au apărut organele noastre, au tras focuri de armă asupra lor”⁶¹.

Pentru perioada 1951–1957 nu se mai înregistrează în lumea satelor mișcări de amploarea celor din anii 1949–1950.

⁵⁸ ASRI, fond Documentar, dosar 4638, f. 93–94.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ Octavian Roske, *Colectivizarea agriculturii în România, 1949–1962*, în *AT*, vol. 1, 1993, p. 158.

⁶¹ *Ibidem*, p. 120.

Reluându-se colectivizarea forțată, anii 1957–1958 au fost marcați de violențe deosebite în mediul rural, înregistrându-se numeroase răzmerițe, în diferite zone ale României, amploarea lor fiind determinată în mod frecvent de agresivitatea cu care autoritățile detașate în comune încercau să-i oblige pe săteni să se înscrie în gospodăria colectivă. Printre cele mai violente revolte au fost cele înregistrate în câteva localități din jurul Focșaniului, respectiv la Suraia, Răstoaca și Vadu Roșca. La 1 decembrie 1957, localnicii din Vadu Roșca s-au opus intrării pe teritoriul lor a unor echipe de propagandiști. Două zile mai târziu, autoritățile au vrut din nou să intre în localitate, dar țărani se opun, încercând să sechestreze primarul și reprezentanții de la raion. Până la urmă, se ajunge la o înțelegere potrivit căreia echipa era lăsată să plece, țărani primind asigurări că în Vadu Roșca nu se va folosi forța, a doua zi urmând a se întâlni cu reprezentanții autorităților. Între timp, satul este înconjurat de trupele Securității și declarată starea de asediu. La 4 decembrie 1957, în jurul orei 9 dimineața, după o altercație verbală între localnici și oficiali, asupra sătenilor adunați se deschide focul, bilanțul victimelor ridicându-se la nouă morți și circa 60 de răniți. Nicolae Ceaușescu este trimis să coordoneze operațiunile de „pacificare” a satului⁶². Sute de oameni au fost arestați și anchetați, o parte fiind condamnați la mai mulți ani de închisoare, în urma unor procese desfășurate la Galați. Colectivizarea satului este stopată din 1958 până în 1960. Faptul că Ceaușescu obișnuia să folosească metode represive pentru a-și atinge scopurile este dovedit de afirmațiile lui Emil Bodnăraș. Într-o consfătuire la Constanța cu activul local de partid, unde se anunțase încheierea colectivizării în regiune, la întrebările lui Dej adresate celor de la Timișoara, cu privire la data când aceștia îi vor invita la o consfătuire de inaugurare a cooperativizării complete a zonei, Bodnăraș a afirmat: „Dar să nu așteptați întâi să mai vină pe acolo tov. Ceaușescu”⁶³.

Îndemnul de a folosi cele mai dure metode pentru realizarea colectivizării venea de la primul om din stat. La Plenara CC al PMR din 26–28 noiembrie 1958, în discuțiile legate de tensiunile ce se acumulaseră în lumea rurală, Gheorghiu-Dej se arăta necruțător față de țărani răsculați: „Oare nu merită ca pentru asemenea acțiuni contrarevoluționare să frângem gâtul și șira spinării unui asemenea om? Trebuie foarte tare bătută acești oameni, să nu vă fie milă că acestora nu le e milă de regimul nostru”⁶⁴.

Țărănimea a fost privită de liderii comuniști ca o sursă continuă de producere a relațiilor capitaliste, deci un dușman care trebuia distrus cu orice preț. După 1953, metodele au fost schimbate pentru o perioadă, dar nu și scopul, locul arestărilor în masă, al confiscărilor de inventar agricol și recoltă fiind luate de mijloacele administrative, de restricțiile comerciale și tot felul de interdicții. Statul a preluat direct, prin forță, sau indirect, prin impozite, ceea ce depășea necesarul de supraviețuire a țaranului, folosind acest surplus pentru procesul de industrializare și urbanizare. Între 1953 și 1957, comuniștii și-au consolidat pozițiile politice, iar industrializarea a produs resurse alternative, schimbul de produse manufacturate contra produse agricole fiind însă discriminatoriu, prețurile avantajându-le pe cele dintâi. Satele au pierdut și o parte din populație, în urma procesului de industrializare forțată și de urbanizare, iar numărul familiilor care supraviețuiau atât din resursele tradiționale, cât și din veniturile obținute

⁶² Cătălin Augustin Stoica, *Instituționalizarea partidului-stat și a proprietății colective în Vadu Roșca și Nănești, județul Vrancea*, în Dorin Dobrinu, Constantin Iordachi (ed.), *op. cit.*, p. 445.

⁶³ Marius Oprea, *Transformarea socialistă a agriculturii: asalul final, 1953–1962*, în Dorin Dobrinu, Constantin Iordachi (ed.), *op. cit.*, p. 103–104.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 103.

în mediul urban a crescut. Toate aceste lucruri au dus la slăbirea țărănimii, la o schimbare a raportului de forțe, ultima campanie de aducere sub control finalizându-se în 1962 cu înfrângerea ei.

THE INVOLVE OF SECURITATE
IN THE AGRICULTURE COLLECTIVIZATION PROCESS IN ROMANIA
(Summary)

Keywords: Securitate, agriculture, collectivization, kolkhoz, repression.

After gaining power in Romania, the communists claimed they will not use the kolkhoz method or other repression methods used in the USSR in order to enforce it, a position that was about to be change radically at the CC of the PMR meeting in 3–5 march 1949. The agriculture collectivization was a very important activity of the Securitate. They were monitoring the peasants problem using intelligence structures, feeding these data to the party organs. This kind of activity was well diluted by repressive actions of the political militia. The number of political arrests among peasants, which is present in this paper, comes as proof. The peasants were considered by communist leaders as a constant source in producing capitalist relations, therefore they had to be eliminated, with the Securitate assuming that mission.